

POLITIIKKASUOSITUKSIA REILUN RUOKAMURROKSEN TUEKSI**Hankkeen nimi ja lyhenne:****Reilu ruokamurros - Eriarvoisuuksien tunnistaminen ja ratkaiseminen matkalla kestäväan, terveelliseen ja ilmastoneutraaliin ruokajärjestelmään (JUST FOOD)****Konsortiojohtaja:** Minna Kaljonen SYKE**1. Vaikuttavuustavoite**

JUST FOOD -hankkeen vaikuttavuustavoite on auttaa päätöksentekijöitä ja ruokajärjestelmän toimijoita tekemään matkasta kestäväan ja ilmastoviisaaseen ruokajärjestelmään mahdollisimman reilu ja sosiaalisesti hyväksyttävä. Näin hanke on osaltaan tukemassa tavoitteita, jotka sisältyvät myös pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan: ruokajärjestelmän muutosta, reilua siirtymää sekä matkaa kohti hiilineutraalia Suomea vuonna 2035.

Tähän asti meiltä ovat puuttuneet käsitteet reilusta ruokamurroksesta keskustelemiseen, keinot arvioida sen oikeudenmukaisuutta sekä käytännön ratkaisut ja ymmärrys mahdollisista politiikkatoimista, jotka ohjaisivat murrosta reiluun ja kaikille hyväksyttävään suuntaan. JUST FOOD -hanke vastaa näihin tiedontarpeisiin ja auttaa sisällyttämään oikeudenmukaisuuspohdinnan ruokajärjestelmän eri osiin ja niitä koskevaan päätöksentekoon.

Hankkeen tekemisen tapa on osallistava ja vuorovaikutteinen. Kytkeimme politiikan tekijöitä, ruokajärjestelmän toimijoita ja tapaustutkimuskumppaneita mukaan sanoittamaan reilua ruokamurrosta, luomaan sille kriteereitä, mittareita ja käytännön ratkaisuja sekä määrittämään vaikutusten jakautumista ja politiikkatoimia. Samalla kasvaa osallistujien oma ymmärrys ja kyky tunnistaa ja käsitellä reiluuskysymyksiä omassa työssään.

Keskeistä on hankkeen tuottaman tiedon paketointi kullekin tiedonkäyttäjärhymälle sopivaan muotoon. Viestinnässä tärkeitä kanavia ovat hankkeen nettisivu suomeksi ja englanniksi www.justfood.fi sekä Twitter-tili [@justfood_stn](https://twitter.com/justfood_stn) sekä alustukset, blogit, podcastit, luennot ja asiantuntijakirjoitukset.

Vaikuttavuustyö ja yhteiskehittäminen on rakennettu sisään hankkeen eri osiin:

- 1) Luodaan määritelmiä ja kriteereitä oikeudenmukaiselle ruokamurrokselle, millä tuetaan yhteiskunnallista keskustelua ja päätöksentekoa tutkimuksen avulla;
- 2) tuotetaan empiiristä tietoa erilaisten päästövähennyspolkujen (murrospolkujen) ekologisista, taloudellisista ja ravitsemuksellisista vaikutuksista; lisäksi tunnistetaan haavoittuvuuksia ja luodaan ja testataan käytännön ratkaisuja reilun ruokamurroksen tueksi ja
- 3) muotoillaan suosituksia politiikkayhdistelmistä päätöksenteon tueksi.

2. Mitä ohjelman tavoitetta vaikuttavuuskertomus käsittelee?

Tämä vaikuttavuuskertomus kuvailee tutkimuksen ja vuorovaikutustyön roolia ja saavutuksia päätöksentekoa tukevien politiikkayhdistelmien muotoilussa.

3. Keinot

JUST FOOD osallistaa ruokajärjestelmän toimijoita mukaan politiikka-analyysiin. Hankkeelle tärkeitä politiikkaviittauksia nousi esille lokakuun 2019 sidosryhmäseminaarissa, johon kutsuttiin ruokajärjestelmän toimijoita keskustelemaan oikeudenmukaisesta ruokamurroksesta. Seminaari kokosi yli 70 osallistujaa hallinnosta, järjestöistä, yrityksistä ja tutkimuksen alalta. Sen tulosten analyysia syvennettiin kevään 2020 aikana. Sidosryhmiä kutsuttiin politiikkadialogiin myös lokakuussa 2020, jolloin päästiin keskustelemaan mahdollisista

politiikkakeinoista eri murrospoluilla sekä niiden reiluusvaikutuksista. Työ jatkuu 2020/21 talven ja kevään aikana pienemmissä temaattisissa työpajoissa.

Hankkeen neuvonantajaryhmän kokouksissa on kuultu ryhmän jäseniltä meneillään ja tulossa olevista strategia- ja politiikkaprosesseista, joihin JUST FOOD -hanke voisi tarjota tietoa ja asiantuntemusta. Monet niistä liittyvät pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman toimeenpanoon. Mukana neuvonantajaryhmässä on asiantuntijoita ministeriöistä (MMM, STM, YM), ravitsemusneuvottelukunnasta, alan etujärjestöistä (MTK, ETL, PTY), kestävän kehityksen paneelista ja Marttaliitosta. Neuvonantajaryhmä kokoontuu hankkeen aikana kahdesti vuodessa. Ryhmän asiantuntemus on hankkeelle välttämätön, samalla ryhmän jäsenet voivat toimia tiedonvälittäjinä omiin organisaatioihinsa päin.

Yhdessä MMM:n ilmatoruokaohjelman kanssa järjestetty webinaari ruokajärjestelmän vähähiilisyystekarttojen tekijöille antoi työkaluja myös politiikkaratkaisujen pohdintaan. Hankkeen tutkijoita oli mukana valmistelemaan maatalouden [ilmastotiekarttaa](#) ja myös kertomassa siitä MTK:n Podcastissa. Ruokajärjestelmän vähähiilisyystekarttoja on hankkeessa ryhdytty analysoimaan myös tutkimuksen keinoin.

Hankkeen tutkijoiden asiantuntijuutta on hyödynnetty monissa politiikkaprosesseissa. He ovat olleet kuultavina tai antaneet asiantuntijalausuntoja hallituksen ilmastoseminaarissa sekä eduskunnan ympäristö- ja maa- ja metsätalous- ja tulevaisuusvaliokunnissa mm. CAP-uudistuksesta, Vuoden 2021 talousarviosta, EU:n Green Deal- ja Pellolta pöytään -strategiasta ja koronapandemian vaikutuksista. Hankkeen tutkijoita on myös mukana hallitusohjelmassa mainitussa [Yhteisessä ruokapöydässä](#), Biotalouspaneelissa, VNK:n asettamassa COVID-19 -pandemian tiedepaneelissa ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen ympäristöhallinnon taustatyöryhmässä.

Politiikkateemaan liittyviä tutkijoiden alustuksia ja luentoja on pidetty mm. [Kestävyyspaneelin seminaarissa](#), [Proagrian kurssilla](#), Eduskunnan kansalaisinfossa, Ilmatoruokaohjelman webinaarissa ja [Maataloustieteen päivillä](#). Alustukset ja luennot ovat jatkuneet koronasta huolimatta mm. Jyväskylän yliopistossa, kansainvälisessä kestävyysmurroskonferenssissa ja YHYS [kollokviossa](#), johon hankkeen tutkijat myös koordinoivat reilua murrosta käsittelevän istunnon.

Tutkijoiden politiikkateemaisia kirjoituksia ja haastatteluja on julkaistu mm. HS:n Vieraskynässä, [HS:ssä](#), Suomenmaassa ja [Iltalehdessä](#) sekä COVID-19 -pandemiaan liittyen Luken [nettisivuilla](#). EU:n maatalouspolitiikkauudistusta arviointiin Luken [blogissa](#). Hankkeen ensimmäinen [politiikkasuositus](#) (Kuva 1) julkaistiin lokakuussa 2020, jossa hahmoteltiin alustavia askeleita kohti ilmastoviisasta, terveellistä ja kestävästä ruokajärjestelmästä. Hankkeen tutkijoita oli kirjoittamassa myös SYKE:n [politiikkasuositusta](#) elokuussa, minkä ansioista myös JUST FOODille tärkeitä teemoja nousi keskusteluun esim. [HS:ssä](#) ja [Radio Vegassa](#).

Kuva 1. Hankkeen ensimmäinen politiikkasuositus annettiin lokakuussa 2020

4. Havainnot konkreettiset vaikutuksista

Hankkeen neuvonantajaryhmä on tunnistanut jo useita politiikka- ja kehittämisprosesseja, joissa hankkeen tuottamaa tietoa voitaisiin hyödyntää. Niitä ovat muun muassa pohjoismaisten ja kansallisten ravitsemussuositusten päivittäminen, ilmastoruokaohjelman ja maankäytön ilmasto-ohjelman laatiminen sekä keskipitkän aikavälin ilmasto-ohjelman (Kaisu) ja ilmastolain uudistus. Lisäksi hankkeen asiantuntemusta hyödynnettiin ruokajärjestelmän vähähiilisyystiekarttojen valmistelussa.

Osana FOOD-ohjelmaa hanke on kutsuttu mukaan myös Suomen kansalliseen valmisteluun vuoden 2021 pidettävää World Food Systems' Summitia eli Ruokajärjestelmähuippukokousta varten.

5. Tavoiteltu vaikuttavuus ja konsortion saavutukset tällä hetkellä

Hankkeen politiikka-analyysi on tuottanut kaksi käsikirjoitusta. Hankkeessa on kartoitettu oikeudenmukaisuuden ilmenemistä suomalaisen ruokajärjestelmän kestävyteen vaikuttavissa politiikoissa ja ohjelmissa. Kansainvälisessä kestävyystransitiokonferenssissa (www.ist2020.at), joka pidettiin verkossa elokuussa 2020, esiteltiin menetelmällistä työtä oikeudenmukaisuuden huomioimisesta vuorovaikutteisissa politiikka-analyysissa. Hankkeen sidosryhmätyö on vahvasti käynnissä ja syntetisoivan analyysin tarve on tunnistettu eri sidosryhmissä. Poliitiikan valmistelijoiden puolelta on noussut myös selkeä tarve ymmärtää paremmin ruokamurroksen ekologisten, taloudellisten ja ravitsemuksellisten vaikutusten jakautumista tuotannonalojen, -alueiden ja eri sosiaalisten ryhmien välillä.

Päätöksentekoa tukevan tutkimuksen haasteena on tuottaa oikeaa tietoa oikeaan aikaan ja riittävän nopeasti nyt valmisteilla olevien politiikkaohjelmien ja toimenpiteiden suunnittelun tueksi. Oikea-aikaisuusongelmaa voidaan helpottaa kytkemällä sidosryhmiä mukaan tutkimuksen tekoon.

6. Tahattomat vaikutukset ja muutokset konsortion toimintatavoissa

Hankkeen järjestämä ensimmäinen sidosryhmäseminaari haastoi tutkijoita kehittämään myös omaa viestintäänsä ja lähtöoletuksiaan suhteessa siihen, miten ruokajärjestelmän murroksesta osallistamistilanteissa puhutaan, jotta sidosryhmät kokevat tulevansa aidosti kuulluiksi ja voivansa aidosti vaikuttaa. COVID-19 -pandemia teki keväälle ja syksyille 2020 suunnitellut asiantuntijaluennot mahdottomiksi. Niitä siirretään myöhempään aikaan, esimerkiksi Rio de Janeiron maatalousyliopiston tutkijan Suomenvierailun yhteyteen. Toisaalta hankkeen tutkijat ovat pandemian myötä tuottaneet tietoa moniin äkillisesti nousseisiin tietotarpeisiin esimerkiksi ruokajärjestelmän haavoittuvuuksista ja kestävästä elvytyksestä. Tilaisuuksia ja tiedonkeruuta on onnistuttu siirtämään verkkoon niin, että työt ovat rajoituksista huolimatta edenneet.

7. Vaikuttavuuden saavuttamiseksi tehty tutkimustyö

Hankkeessa on kartoitettu ruokajärjestelmään liittyviä kansallisia strategioita ja politiikkoja sekä kansainvälisiä ympäristö- ym. sitoumuksia ja niihin liittyviä prosesseja, sekä tunnistettu keskeisiä oikeudenmukaisuuden kipupisteitä. Hankkeessa on tuotu yhteen osallistavan politiikka-analyysin keinoja ja ruokaoikeudenmukaisuuden kirjallisuutta ja tunnistettu reilun murroksen analysoinnin kannalta hyödyllisiä lähestymistapoja. Lisäksi on laadittu katsaus perusoikeuksien reilulle siirtymälle asettamista reunaehdoista. Nämä kolme tarkastelua ovat käsikirjoitusvaiheessa. Aiheeseen läheisesti liittyen on jo julkaistu seuraavat tieteelliset artikkelit:

Huan-Niemi, E., Kaljonen, M. Knuutila, J. Niemi, M, Saarinen, 2020. The impacts of dietary change in Finland: Food systems approach. *Agriculture and Food Science* 29(4), 372–382. <https://journal.fi/afs/article/view/95282>

Kaljonen, M. Rikkonen, P & Varho, V. 2020. Poliittikayhdistelmät kestävän ruokavaliomuutoksen tukena. *Maataloustieteen päivät 2020*. Suomen maataloustieteellisen seuran tiedote no 37. Helsinki.

<http://www.smts.fi/sites/smts.fi/files/MTP2020%20Abstraktikirja.pdf>

Bürgi Bonanomi, E, and Tribaldos, T. Forthcoming. PPM-based Trade Measures to Promote Sustainable Farming Systems? What the EU/EFTA-Mercosur Agreements Can Learn from the EFTA-Indonesian Agreement. *European Yearbook of International Economic Law (EYIEL)*